

УДК 336.02

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Степура В.В.

EUROPEAN EXPERIENCE OF BUDGET DECENTRALIZATION: PROBLEMS AND PROSPECTS FOR UKRAINE

Stepura V.V.

В статті досліджено європейський досвід бюджетної децентралізації. Визначено зміст та моделі проведення бюджетної децентралізації, з урахуванням політико-економічних особливостей досліджуваних країн. Розглянуто зміст проведених реформ в бюджетній, податковій та адміністративній сферах. Визначено ризики, що матимуть місце при провадженні відповідних реформ в Україні.

Ключові слова: бюджетна децентралізація, регіони, самоврядування, власні доходи, міжбюджетні трансферти, Євросоюз, бюджетна система.

Постановка проблеми. Сьогодні Україна стоїть на шляху значних реформ, обравши європейський вектор розвитку. Одним з першочергових завдань є реформування системи місцевого самоврядування, проведення децентралізації влади шляхом передання повноважень, а разом із ними і ресурсів для їх виконання, з центральних органів влади в регіони.

Ключовим фактором ефективного розподілу та використання бюджетних коштів є бюджетна децентралізація, тобто мобілізація фінансових ресурсів у бюджетах органів місцевого самоврядування за рахунок передачі їм з центрального бюджету значних фінансових джерел.

Процес бюджетної децентралізації в країнах з розвинутою ринковою економікою має свої особливості, аналіз яких необхідний для виявлення позитивного світового досвіду з метою його використання у вітчизняній практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі дослідженню світового досвіду бюджетної децентралізації та регіонального розвитку присвячені роботи таких провідних учених-економістів як Дем'янишин В.Г., Куйбіда В.С., Завєруха І.Б., Балдич Н.І., Кравченко В.В., Буковинський С.А., Лилик О.Я. та ін.

Мета статті полягає в дослідженні світового досвіду бюджетної децентралізації, визначенні ос-

новних підходів до її використання з виявленням характерних особливостей та можливостей і ризиків її застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Бюджетна децентралізація – чи не найскладніший аспект децентралізації публічної влади. Вона є своєрідним мірилом: рівня демократичності та компетентності публічної адміністрації; адекватності політичної системи до суспільних очікувань; рівня довіри до місцевих органів влади та рівня сприйняття державною владою потреб суспільства в цілому і окремих громадян зокрема; якості контролю у публічній сфері та відповідальності; зрештою, вона є оцінкою адекватності системи публічної адміністрації України та територіального устрою держави. Крім цього, існує низка соціально-психологічних, ментальних та культурних особливостей, які дозволяють або не дозволяють децентралізувати фінансові ресурси в державі.

В європейській правовій літературі зміст бюджетної децентралізації розкривають через такі три аспекти:

– Децентралізація видатків – тобто надання місцевому самоврядуванню фінансових ресурсів на виконання завдань і функцій;

– Децентралізація доходів – закріплення за місцевим самоврядуванням переліку власних доходів, достатніх для належного і якісного виконання встановлених для відповідного рівня місцевого самоврядування завдань і функцій, та право самостійно встановлювати їх розміри;

– Процесуальна і організаційна самостійність – право самостійно, під відповідальність органів, посадових осіб місцевого самоврядування формувати, затверджувати, виконувати фінансові плани, кошториси, бюджети, забезпечувати звітність і контроль тощо.

Залежно від форми державного устрою можна виокремити три моделі бюджетної децентралізації у ЄС:

1. Бюджетна децентралізація федеративних держав: Федеративна Республіка Німеччина, Австрія, Бельгія.

2. Бюджетна децентралізація унітарних держав: переважна більшість країн Європи.

3. Бюджетна децентралізація держав із регіональною автономією: Італія, Іспанія.

Особливої уваги потребує дослідження міжбюджетних відносин у країнах з подібним до України унітарним устроєм та історичним розвитком, таких як Словаччина та Польща.

Словацька Республіка в якості самостійної держави з'явилася в 1993 році. Згідно з Конституцією вона являється унітарною державою з однопалатним парламентом. Попри такий державний устрій, Словаччина розбудовує одну з найбільш децентралізованих систем публічного адміністрування. Визначальною рисою такої моделі є відділені від державної влади фінансово-потужні органи місцевого самоврядування з широким переліком повноважень та значним обсягом відповідальності за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Така модель публічного адміністрування сприяла підвищенню ефективності використання бюджетних фондів, якості надання публічних послуг та зростанню економічної активності на регіональному рівні. В значній мірі завдяки цьому словацька економіка наразі є найбільш динамічною економікою Центрально-східної Європи, а добробут країни стрімко зростає.

Процес децентралізації не був тривалим, що свідчить про те, що за наявності чіткого розуміння суті, завдань та механізмів реалізації, можна досягти відчутних успіхів навіть в середньостроковій перспективі.

Одним із чинників успішної децентралізації в Словаччині стало те, що передача повноважень супроводжувалася симетричною бюджетною децентралізацією. З 1 січня 2005 року країна перейшла на нову бюджетну систему. Ключове її завдання полягає в укріпленні фінансової бази місцевого самоврядування, визначенні власних доходів органів місцевого самоврядування вищого рівня та запровадженні нового механізму фінансування делегованих функцій.

Оскільки уряд значно зменшив перелік своїх функцій, він закономірно передав до бюджетів місцевого рівня певні джерела доходів.

Наразі до державного бюджету Словаччини належать:

- непрямі податки (ПДВ, мито, акцизний збір);
- податок з прибутку корпорацій;
- 6,2% доходів від податку з доходів фізичних осіб;
- плата за користування автобанами та дорогами I класу;
- трансфери, що надходять з фондів ЄС.

Відмітимо, що кошти державного бюджету уряд спрямовує не лише на фінансування реалізації

своїх функцій, але і на фінансування делегованих функцій, переданих муніципалітетам та органам місцевого самоврядування вищого рівня. Крім того, уряд часто виступає як партнер органів місцевого самоврядування, наприклад, в створенні технопарку, беручи на себе певні фінансові зобов'язання. Також за рахунок бюджету уряд надає пільг інвесторам, які провадять діяльність в депресивних регіонах країни.

В результаті бюджетної децентралізації була значно розширена фінансова база бюджетів населених пунктів. Завдяки цьому, було здійснено перехід від дотаційного фінансування функцій органів місцевого самоврядування за яким держава покривала їх видатки через трансфери до місцевого бюджету до формування фінансово самодостатніх адміністративно-територіальних одиниць, які фінансують свої функції за рахунок власних доходів.

Особливо варто звернути увагу на ті недоліки, які були властиві системі дотаційного фінансування видатків місцевих бюджетів. Аналізуючи дослідження словацьких експертів виділимо наступні проблеми [6]:

– непрозорість фінансових потоків. Передаючи кошти органам місцевого самоврядування, держава не мала змоги слідкувати, яким чином і за яких обставин вони витрачаються. Крім того, в ході адміністративної реформи контрольні повноваження держави за бюджетами органів місцевого самоврядування були різко звужені;

– несправедливий розподіл коштів через різний рівень ефективності лобізму місцевої влади. Після того, як був запроваджений формульний розподіл бюджетних коштів між регіонами, з'ясувалося, що окремі краї отримували майже на 40% більш коштів, ніж вони об'єктивно повинні були отримувати, тоді як низка інших, навпаки, недоотримували 10-12% від їх реальної потреби;

– незацікавленість органів місцевого самоврядування в реалізації податкового потенціалу відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Оскільки видатки місцевих бюджетів фінансувала держава, то у органів місцевого самоврядування просто не було стимулів нарощувати дохідну базу бюджету.

Більшість названих недоліків є ключовими проблемами сьогоденної України. Словацький досвід ілюструє, що їх можливо подолати завдяки проведенню реформ.

В ході бюджетної децентралізації, окрім розширення системи місцевих податків, держава передала на рівень місцевого самоврядування податок на доходи фізичних осіб. Зокрема, відповідно до чинних норм 70,3% податку належить органам місцевого самоврядування, 23,5% залишається бюджетам вищих територіальних одиниць і лише 6,2%, як було відмічено, надходить до державної казни [6].

Варто звернути увагу на досить ефективний механізм розподілу доходів від справляння даного податку між різними адміністративно-територіальними одиницями. На відміну від України, де він за-

раховується до бюджетів тих громад, де працює працівник, в Словаччині даний податок збирає центральний уряд, який згодом перерозподіляє його на основі формульних розрахунків.

Формула, яка лежить в основі перерозподілу між муніципалітетами, містить чотири параметри:

1. чисельність населення (офіційно зареєстрованого);
2. кількість дітей дошкільного віку;
3. відсоток жителів старших 62 років;
4. категорія величини населеного пункту;

Найбільш важливим параметром в даній формулі являється кількість офіційно зареєстрованих жителів. Такий підхід видається абсолютно обґрунтованим, оскільки обсяг товарів та послуг, що надається органами самоуправління, орієнтується на кількість зареєстрованих осіб, а не на аморфний показник фактичної кількості населення. Явище трудової міграції, через що великі економічно привабливі міста мають надавати більший обсяг товарів та послуг, аніж це потрібно для зареєстрованих жителів, вирішено за допомогою додаткового коефіцієнта (так звана категорія величини населеного пункту).

Наявність в формулі параметрів кількості дітей дошкільного віку та відсотка жителів старших 62 років обумовлено тим, що, як було зазначено, утримання закладів дошкільної освіти, а також соціальний захист пенсіонерів відноситься до функцій місцевого самоврядування.

Завдяки бюджетній децентралізації органи місцевого самоврядування отримали надійну фінансову базу, достатню для реалізації власних функцій. Якщо до 2005 року частка трансфертів в структурі дохідної частини бюджету сягала 60-70%, то нині близько 70% доходів та витрат муніципалітетів ґрунтуються на власних джерелах, решту становлять цільові дотації з держбюджету. При цьому, всі власні функції фінансуються місцевими бюджетами виключно за рахунок власних надходжень, а державні трансферти мають цільовий характер і спрямовані на фінансування делегованих державою функцій. Це дозволило сформувати ефективну бюджетну систему, в якій фінансові потоки є прозорими, а ефективність використання коштів можна прослідкувати за системою чітких критеріїв.

Відмітимо також, що значний вклад в наповнення місцевого бюджету вносять місцеві податки, які також включають податок на нерухомість. На них припадає майже 14% доходів бюджету (за виключенням кредиту). Для порівняння в Україні місцеві податки в середньому складають близько 1% [6].

В Словаччині місцеві податки являються факультативними. Муніципалітети самостійно приймають рішення про доцільність застосування тих чи інших податків, визначають ставки податку, порядок нарахування та сплати, податкові пільги, тощо.

До числа місцевих податків відносять: податок на нерухомість; податок з власників собак; податок на використання громадського простору; податок за

надання житла; податок з автоматів для продажу; податок з невіграшних гральних автоматів; податок за в'їзд в історичну частину міста; податок з атомної установки.

Найбільш фіскально-ефективним серед місцевих податків є податок на нерухомість. Крім того, варто звернути на досить перспективний податок на використання громадського простору, який справляється за тимчасове використання території населених пунктів (для проведення концертів, розміщення палаток, тощо). На даний податок припадає майже четверта частина доходів від місцевих податків.

Ключовими статтями неподаткових надходжень місцевих бюджетів є доходи від комерційної діяльності, продажу землі, плата за ігрові місця та плата за утилізацію сміття.

Вагомою частиною бюджету обласного самоврядування йде за рахунок 23,5% від загального обсягу податків на прибуток фізичних осіб. Як і на рівні органів муніципалітетів, він перерозподіляється на основі формульних розрахунків.

Для країв ця формула містить 6 параметрів:

1. чисельність населення (офіційно зареєстрованого);
2. відсоток жителів у віці 15-18;
3. відсоток жителів старших 62 років;
4. довжина доріг II та III категорій;
5. густина населення;
6. площа регіону.

Як бачимо, розподіл податку на доходи фізичних осіб здійснюється з урахуванням того, які функції виконують органи місцевого самоврядування вищого рівня, і яку інфраструктуру вони вже забезпечують.

Крім частини даного податку, краї також мають власний транспортний податок. Даний податок сплачується за кожен автомобіль, який використовується в підприємницькій діяльності. Відмітимо, що в Словаччині відсутній податок на транспортні засоби для фізичних осіб, які не займаються підприємницькою діяльністю. Якщо до фіскальної децентралізації бюджет регіонів на 96% формувалася за рахунок дотацій з державного бюджету, то нині 60% доходів формуються з власних джерел.

Загалом, фінансові джерела розподілені між різними рівнями влади таким чином, що і регіони і уряд мають потужну фінансову базу для своєї діяльності, а держава здійснює трансферти до місцевих бюджетів не тому, що вони не можуть профінансувати свої мінімальні потреби (як це має місце в Україні), а на виконання делегованих функцій. Будучи повністю відповідальними за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці, органи місцевого самоврядування проводять активну економічну політику, в тому числі в питаннях пошуку та залучення інвесторів. Це сприяє як розквіту регіонів, так і високій економічній динаміці Словацької республіки загалом.

З огляду на природу місцевого самоврядування найважливішими для вивчення є «власні» доходи та доходи від бюджетного регулювання. Законодавство іноземних держав, як правило, не дає визначення поняття «власних доходів місцевого самоврядування». Проте на підставі чинного законодавства згідно з усталеною фінансово-правовою доктриною можна класифікувати власні доходи місцевого самоврядування у вузькому та широкому сенсі. У вузькому сенсі – це доходи від місцевих податків, зборів та обов'язкових платежів; надходження від господарської діяльності та майнових прав; дарунки; успадковане майно тощо. А у широкому сенсі це поняття охоплює також доходи від загальнодержавних податків і зборів у частці, визначеній законодавством, міжбюджетні трансферти та інші доходи, що не підлягають поверненню.

Ще однією європейською країною, чий досвід бюджетної децентралізації стане в нагоді Україні є Польща. Польський закон про доходи одиниць місцевого самоврядування визначає такі групи місцевих доходів:

- власні доходи;
- загальна субвенція;
- цільові дотації з державного бюджету;
- іноземні ресурси, що не підлягають поверненню;
- ресурси з ЄС;
- інші ресурси, визначені конкретними правовими нормами.

Джерелами власних доходів, властивих для всіх рівнів місцевого самоврядування в Польщі, тобто гміни, повіту і воєводства, є:

- доходи від комунального майна;
- надходження від бюджетних установ, комунальних підприємств, допоміжних господарств тощо;
- надходження від грошових стягнень, штрафів за існуючими правилами;
- нараховані відсотки за несвоєчасне перерахування платежів, що становлять доходи місцевого бюджету;
- п'ять відсотків доходів, що стягуються до державного бюджету у зв'язку з реалізацією завдань державної компетенції, а також інших делегованих законодавством повноважень, якщо інше не передбачено законодавством;
- спадщина, дарунки;
- відсотки від позик, наданих органами місцевого самоврядування, якщо інше не передбачено законом;
- відсотки на ресурси, що перебувають на банківських рахунках органів місцевого самоврядування, якщо інше не передбачено законом;
- дотації з бюджетів інших суб'єктів місцевого самоврядування;
- інші доходи, що належать місцевому самоврядуванню згідно з окремими приписами.

До власних доходів конкретного рівня місцевого самоврядування належать:

До бюджету гміни:

– Податкові надходження від: оподаткування нерухомості; сільськогосподарського податку; лісового податку; оподаткування транспортних засобів; оподаткування фізичних осіб; податку з власників собак; оподаткування спадщини і дарування; оподаткування цивільно-правових угод.

– Надходження від зборів: гербовий збір; торговий збір; адміністративний збір; місцевий збір; експлуатаційний збір (збір на використання природних ресурсів); інші збори, що складають доходи гміни і встановлені окремим приписами.

Для повіту [4]:

Надходження від зборів, що складають доходи повіту і стягуються на підставі окремих приписів; 25% надходжень від розпорядження майном держави.

Доходи місцевого самоврядування в широкому сенсі формуються також за рахунок частки надходжень від податку на доходи фізичних осіб та податку на доходи юридичних осіб. Цікаво, що відповідна норма, з метою заохочення громад до об'єднання, передбачає додаткових 5% цього податку для відповідного об'єданого бюджету з поступовим нарощуванням цієї частки.

Велику роль в польських бюджетних програмах відіграють міжбюджетні трансферти - загальні субвенції для місцевих самоврядувань. Загальна субвенція, згідно з польським законодавством, має кілька складових частин. Зокрема:

– Для гмін і повітів – загальна субвенція має вирівнювальну, еквівалентну і освітню частини.

– Для воєводств – вирівнювальну, регіональну і освітню частини.

Вирівнювальна частина субвенції покликана охороняти економічно найслабші одиниці місцевого самоврядування. До її складу входять: основна сума і додаткова сума. Загальну суму цієї частини субвенції для гмін, повітів і воєводств визначають у законі про державний бюджет, тоді як її розподіл між різними рівнями місцевого самоврядування залежить від податкових доходів і кількості мешканців. Чим нижчі податкові доходи і вища кількість населення, тим вища вирівнювальна частина загальної субвенції.

Еквівалентна частина субвенцій для гмін і повітів, а також регіональна для воєводств, має на меті вирівнювання різниці в доходах місцевого самоврядування у зв'язку зі змінами в системі фінансування завдань (повноважень). Загальний розмір цієї частини субвенцій дорівнює сумі внесків одиниць місцевого самоврядування до державного бюджету. Йдеться про внески найбагатших самоврядних одиниць до державного бюджету. Змістом цього механізму є солідарні внески найбагатших гмін, повітів, воєводств, які за посередництвом державного бюджету розподіляються між найбіднішими одиницями місцевого самоврядування відповідних рівнів у формі еквівалентної частини загальної субвенції для

гмін і повітів, і регіональної частини – для воєводств.

Щорічно, починаючи з 2005 року, Міністр фінансів Польщі у відповідному розпорядженні визначає засади розподілу еквівалентної частини загальної субвенції для гмін і повітів, а також 30% частини регіональної субвенції для воєводств. Отже, обсяг цієї частини субвенції для конкретних гмін і повітів залежить від обсягу перелічених та базових доходів. Регіональна частина субвенції для окремих воєводств залежить від низки показників, таких як рівень безробіття (20% суми); дорожнє покриття і кількість населення (40% суми), ВВП воєводства на мешканця (10% суми), обсяг перелічених та базових доходів (30% суми) [4].

Обсяг освітньої частини субвенцій визначається в рішенні про бюджет на рівні не нижче ніж у попередньому році з урахуванням змін у видатках на реалізовані повноваження у сфері освіти. Спосіб поділу освітньої частини субвенцій між різними рівнями місцевого самоврядування визначає Міністр народної освіти і спорту – з огляду на окремі типи і види шкіл, гуртки, які діють при них, рівень професійної винагороди вчителів, а також кількість учнів у тих школах і гуртках.

Характерно, що з поглибленням децентралізаційних явищ роль цільових дотацій з державного бюджету зменшилась, оскільки змінився спосіб фінансування частини публічних функцій, які трансформувались з делегованих повноважень у власні повноваження органів місцевого самоврядування. Згідно із законодавством місцеве самоврядування може одержати цільову дотацію з державного бюджету на:

- виконання завдань, що належать до сфери повноважень центрального уряду, або інші делеговані законом повноваження на підставі взаємного порозуміння;
- усунення загрози безпеки і правопорядку, наслідків повені, зсуву ґрунту, інших наслідків стихійного лиха тощо;
- фінансування або дофінансування власних повноважень, передбачених контрактом воєводства, інші повноваження, передбачені законом;
- реалізація завдань, що виникають з міждержавних угод;
- дофінансування поточних власних завдань, пов'язаних з культурними заходами, що проводяться (проводились) державою, або тих заходів, що фінансує держава.

Останнє десятиліття для більшості країн Європи засвідчило систематичне зростання показників видатків місцевих бюджетів співвідносно до обсягів видатків державного бюджету. Причиною цього стали дві головні обставини: передача нових повноважень органам місцевого самоврядування та збільшення частки власних доходів місцевого самоврядування. В країнах Східної Європи основні зміни пов'язані із завершенням реформи адміністративно-територіального устрою.

Самодостатність місцевих фінансів у польській економічній літературі характеризують з огляду на такі показники-критерії:

– Співвідношення поточних видатків і видатків бюджету розвитку.

– Співвідношення видатків на виконання власних повноважень та видатків на виконання делегованих центральним урядом повноважень. Для прикладу, в Польщі в структурі місцевих видатків переважають видатки на виконання власних повноважень (91,8%). Особливо чітко це відстежується в гмінах – 93%, тоді як в повітах – 79,4%. Видатки на реалізацію делегованих повноважень сягають 8% видатків [4].

Аналіз функціональної характеристики видатків місцевих бюджетів доводить, що держава передала місцевому самоврядуванню основні завдання і функції в галузі освіти і виховання. До основних функцій належать також: соціальне забезпечення і публічна адміністрація.

Найбільший обсяг видатків припадає на громади. За польським законодавством розмежування між рівнями місцевого самоврядування таке: найбільше ресурсів на адміністративну діяльність закріплено за громадами, тоді як соціальне забезпечення – за повітами тощо. Загалом кожен рівень місцевого самоврядування має свої завдання, а отже, і видаткові повноваження. В гмінах це: комунальне господарство, житлове господарство, охорона навколишнього середовища. На рівні повіту це: громадська безпека, пожежна охорона, охорона здоров'я. На рівні воєводства: транспорт і зв'язок, сільське господарство, мисливство, культура й охорона культурної спадщини народу.

Враховуючи позитивний досвід європейських країн в питанні бюджетної децентралізації слід пам'ятати можливі ризики, що матимуть місце при провадженні відповідних реформ в Україні [7].

Ризиками для бюджетної системи країни стануть:

по-перше, загроза зриву фінансування повноважень органів місцевого самоврядування. За підрахунками представників Асоціації міст України, навіть в умовах централізації бюджетного процесу щороку недофінансування лише делегованих повноважень складає 18-20 млрд грн. Особливо гостро дана проблема постане в разі, якщо фінансування розширених повноважень органів місцевого самоврядування буде збільшене за рахунок скорочення дотацій вирівнювання, враховуючи дотаційність більшості навіть обласних бюджетів. Наприклад, станом на 2010 р. частка дотацій у доходах бюджетів окремих областей становила: Волинської – 71,1%, Тернопільської – 71,9%, Закарпатської – 72,3[2].

по-друге, аналогічна небезпека поглиблення диспропорцій економічного та соціального розвитку територій у разі скорочення субвенцій у межах політики регіонального розвитку;

по-третє, з іншого боку, децентралізація бюджетного процесу (зокрема, через вилучення у обла-

сних державних адміністрацій повноважень щодо розробки бюджетів областей, а також впровадження системи «бюджетного федералізму») у вітчизняних умовах може призвести до розбалансування всієї системи бюджетоутворення в Україні, оскільки залишається високо імовірним закладання в місцеві бюджети заздалегідь нереальних витрат.

Висновок. Таким чином, подолання специфічних для України проблем, таких як недостатня фінансова самостійність регіонів, недофінансування покладених на регіони функцій, недосконалої системи міжбюджетних трансфертів та ін., відкриває чіткі перспективи для впровадження реформ з бюджетної децентралізації.

Європейський досвід таких реформ засвідчує, що за наявності політичної волі та необхідної фінансової підтримки, Україна має все необхідне для впровадження успішного процесу бюджетної децентралізації, яка є необхідним кроком з огляду на євроінтеграційний зовнішньополітичний курс держави.

Література

1. Бабінова О. О. Державна регіональна політика і регіональний розвиток: сучасні реалії України та європейський досвід. / О. О. Бабінова. – К. : Фенікс, 2011. – С. 74–75.
2. Данилишин Б. Регионализм в Украине: реальность и перспективы. / Б. Данилишин. // Зеркало недели. – 2012. – 16 июня. - № 22 (70). – С. 4.
3. Дем'янишин, В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України [Текст] : монографія / В. Г. Дем'янишин. – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 496 с.
4. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
5. Регіональна політика : правове регулювання. Світовий та український досвід / Василь Куйбіда, Анатолій Ткачук, Тетяна Забуковець-Ковачич; за заг. ред. Р. Ткачука. – К. : Леста, 2010. – 224 с.
6. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. «Бюджетна децентралізація: досвід ефективної реформи Словаччини для України» Аналітичний документ з державної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/moldovan_book-47fc9.pdf
7. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. "Очікувані ризики у процесі децентралізації влади в Україні". Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>

References

1. BabInova O. O. Derzhavna regionalna politika i regionalniy rozvitok: suchasni realliyi UkraYini ta Evropeyskiy dosvid. / O. O. BabInova. – K. : FenIks, 2011. – S. 74–75.
2. Danilishin B. Regionalizm v Ukraine: realnost i perspektiviyi. / B. Danilishin. // Zerkalo nedeli. – 2012. – 16 iyunya. - # 22 (70). – S. 4.
3. Dem'yanishin, V. G. Teoretichna kontseptualizatsiya i praktichna reallizatsiya byudzhethnoyi doktrini UkraYini

[Tekst] : monografiya / V. G. Dem'yanishin. – TernopI : EkonomIchna dumka, 2008. – 496 s.

4. Detsentralizatsiya publIchnoyi vladi: dosvid Evropeyskiy kraYin ta perspektivi UkraYini / [Borislavskaya O. M., Zaveruha I. B., Shkolik A. M. ta In.]; Tsentr politiko-pravoviy reform. – K., Moskalenko O. M., 2012. – 212 s.
5. Regionalna politika : pravove reguluyannya. SvItoviy ta ukraYinskiy dosvid /Vasil KuybIda, AnatolIy Tkachuk, Tetyana Zabukovets-Kovachich; za zag. red. R. Tkachuka. – K. : Lesta, 2010. – 224 s.
6. Natsionalniy Institut strategIchniy doslidzhen pri Prezidentovi UkraYini. «Byudzhethna detsentralizatsiya: dosvid effektivnoyi reformi Slovachchini dlya UkraYini» Analltichniy dokument z derzhavnoyi politiki [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/moldovan_book-47fc9.pdf
7. Natsionalniy Institut strategIchniy doslidzhen pri Prezidentovi UkraYini. "OchIkuvanI riziki u protsesI detsentralizatsIyi vladi v UkraYini". Analltichna zapiska [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>

Степура В.В. Европейский опыт бюджетной децентрализации: проблемы и перспективы для Украины

В статье исследованы европейский опыт бюджетной децентрализации. Определено содержание и модели проведения бюджетной децентрализации, с учетом политико-экономических особенностей исследуемых стран. Рассмотрено содержание проводимых реформ в бюджетной, налоговой и административной сферах. Определены риски, которые будут иметь место при внедрении соответствующих реформ в Украине.

Ключевые слова: бюджетная децентрализация, регионы, самоуправление, собственные доходы, межбюджетные трансферты, Евросоюз, бюджетная система.

Stepura V.V. European experience of budget decentralization: problems and prospects for Ukraine

The article examines the European experience of budget decentralization. Defined the content and the modalities of budget decentralization, taking into account the political-economic features of the countries studied. Reviewed the content of the ongoing reform in fiscal, tax and administrative spheres. The article presents positive results of European countries on the implementation of budget decentralization reforms. Following these reforms, the regions received strong financial resources to develop and become financially independent. The article describes the characteristic features of Ukraine in conducting reforms in European countries. Identified risks that will occur during the implementation of appropriate reforms in Ukraine.

Keywords: budget decentralization, regions, self-government, own revenues, intergovernmental transfers, the EU, budget system.

Степура В.В. к.е.н., доцент кафедри «Фінанси» СНУ ім. В.Даля. svmail@meta.ua

Рецензент: д.е.н., проф. кафедри «Фінанси» СНУ ім. В.Даля Костирко Л.А.

Стаття подана 26.01.2015